

Catalunya Artística

ANY II.—BARCELONA, 1.er AGOST 1901.

GENT NOTABLE DE CATALUNYA

Núm. 60.

15 céntims.

MODEST URGELL

Fot. Napoleón.

Gent notable de Catalunya.

MODEST URGELL.

Entre'ls homes notables de Catalunya, considerats y populars, destaca á primera fila en Modest Urgell. Acompanyat son talent pictòrich, d'un caràcter dols y ben franch, es impossible que's capti enemistats, y si realment ne té, serà entre la turba envejosa y rastrea.

¿Qué'n dirém del genial pintor? ¿Qué'n dirém del autor dramàtich?

Sos cuadros altament avalorats escampada tenen sa fama dintre'l món artístich, y la prempsa nacional y estrangera s'ha ocupat d'ell en termes falaguers y que'ns honran de debò á nosaltres catalans.

Sas obras dramàticas han conquerit l'aplauso en el teatro y revelan al autor de intuició, al creador fecond d'assumptos emocionals que trasbalsan el cor del ver aymant del art.

¿Qué'n treuriam de citar cuadros y obras? Res de nou diriam si no fos alguna anécdota de las molts que acreditan al verdader artista.

Algunas matinas l'hem sobtat en sa cambra, obert de bat á bat el balcó y en mànigas de camisa, abocetant y planejant sos treballs que després logran ésser admirats com á prodigis artístichs. Y aixó'ns prova que no solament treballa en son taller, sinó que á punta d'alba recull el recort dels somnis de la nit, puig res més que somnis son aquellas telas misteriosas que'ns fan acotar el cap demunt del pit. ¡Quin pler un troba visitantlo en aquella hora clara y lleugera!

Nosaltres li hem sobtat qui sab las vegadas, anantli á demanar ilustracions per cuadros de costums montanyencas, quinas, ab aquells esclats de son pincell ó de son llapis, prenen doble relleu.

Serveixin aquestas ratllas pera presentar al pintor dels crepuscòls misteriosos, al amich coral y al autor dramàtich fervent, als llegidors de CATALUNYA ARTÍSTICA.

B.

APUNTE INÉDIT DE M. URGELL.

D'estiu.

Fa molta calor.

—Noticia fresca—dirán vostés.

No, com á fresca, ja concedeixo que deixa molt que desitjar, però en cambi es de rigurosa actualitat. ¿De qué millor pot parlar una crónica d'estiu sinó de la calor?

Y sobre tot, aquest tema'm ve com l'anell al dit, per entrar á parlàrloshi de cert estat d'ànim especial en que ara'm trobo.

¿No'ls hi ha passat may en un dia de xafagor—cuan talment sembla que cau foch y l'ayre pareix que surt del forn d'un pastisser—no'ls hi ha passat may lo de sentirse un impuls irresistible que fa aixecar els dos brassos enlayre, com un primer actor en el ultim acte d'un melodrama, y obliga á badar la boca ab perill de desllogarse las barras?

Ben segur que tots vostés haurán sentit crisis semblants.

Després un queda cruixit y's deixa anar demunt del primer moble que li ve á mà y que permet estirarshi tan llarch com Deu ens ha fet, y á n'alli's passa las horas mortas, ab beatífica immovilitat, sentintse després del món y d'un mateix, sens esma ni per espantar las moscas, que's passejan cara amunt, cara avall, com la gent á la Rambla els dias de festa.

D'aquesta malura, qu'al estiu acostuma á fer més estragos que la peste y que molts agafen sempre, tant si es estiu com hivern, se'n diu ab paraulas técnicas *galvana*, y un servidor n'está patint un atach dels més forts y perillosos.

Creguin que á horas d'ara envejo ab tot el meu cor á n'aquells sacerdots indios que's passen anys y panys sense remenar bras ni cama, ensopits com las marmotas al hivern, y m'explico y desitjo la realisació del ideal de tots els ganduls qu'han existit desde que'l món es món, comensant per aquell xicot de que parla un cuento alarb qu'esperava bo y ajejut sota una figuera á que las figas fossin maduras y li cayguessin á la boca, y acabant per en *Girona pobre*, que un dia que s'estava á la Rambla del Centro y un va convidarlo á dinar á n'el Continental, va refusar l'àpat perque era massa lluny.

Jo'ls venero y'ls admiro á n'aquests sants homes qu'han portat la ciencia del *no fer res*, fins al més alt grau de perfecció, y en el present moment històrich me sento ab las més felissas disposicions per imitarlos.

Aaaah!

Dispensin el badall y l'estirament consecutiu. Ja ho sé que la urbanitat ens mana no ferho davant de personas; però las barras s'obran y'ls brassos s'estiran, mal que un no vulgui. Es un cas de forsa major y'ls bons modos no hi poden res. Ab aixó, perdonin.

Y tornanthi ¿com m'ho manego per deixarlos contents a vostés y satisfer el meu desitj de *dolce far niente* que'm fa mirar ab ulls eternits el canapè que desde l'altra paret de la cambra m'está dihent: —Vina!—ab una veu y un posat que'l cor se me n'hi va? De que'ls hi parlo, si fins el treball de pensar m'espervera y sento per la ploma y'l paper el mateix horror que deuen tenir els gossos rabiosos á l'aygua?

De primer, havia pensat fer la Crònica de la calor y dels seus efectes. Ja tenia amanits un feix de diaris, per comensar un estudi comparatiu de las diferentes temperaturas que regnan á las grans capitals, del número de morts per insolació que tenian lloch en cada una d'ellas, y d'aixó deduirne consecuencias sobre las diferentes resistencias fisicas de las rasses, posantlas ab relació ab la regla nutritiva de cada una d'ellas, per fer el pronóstich del seu predomini, en el pervindre.

No dubto qu'hauria sigut un estudi interessant, qu'hauria fet avansar forsas passas el carro del progrés y fins potser m'hauria obert la porta d'alguna Academia; però comenso á obrir els diaris y lleigeixo: «Nova-York, 46° á l'ombra: tants morts per insolació.—Madrid, 44°», y torno á tançarlos depressa, porque ab aquestas noticias, ja'm sembla que s'ha pujat la temperatura de la cambra, y si continuava llegint, en

bona fe'm crech qu'acabaria fonentme per sugestió.

Mes m'estimo deixar l'estudi en projecte, abandonant la gloria que pogués donarme, y entregarme per complert á fruhir ab la idea d'un cel de *mantecados* y *granisats* de xufia, tot ple fins al infinit de vanos monumentals, que's mouhen pausadament y fan córrer una frescal...

Peró y la Crònica, senyor! Ja veig que no'n sortirém. Tot me sugereix ideas de mandra.

Fins á mi arriba, mentres estich escribint, el soroll dels *ómnibus*, carregats de *mundos* y farcells, que portan cap al carril als benaventurats que poden fugir de la calor; tot seguit me venen al pensament las estacions curullas de gent, que van cap á Sant Sebastián, Arbucias, Sant Hilari, y la ploma'm cau dels dits y...

Aaaah! Dispensin; un altre badall.

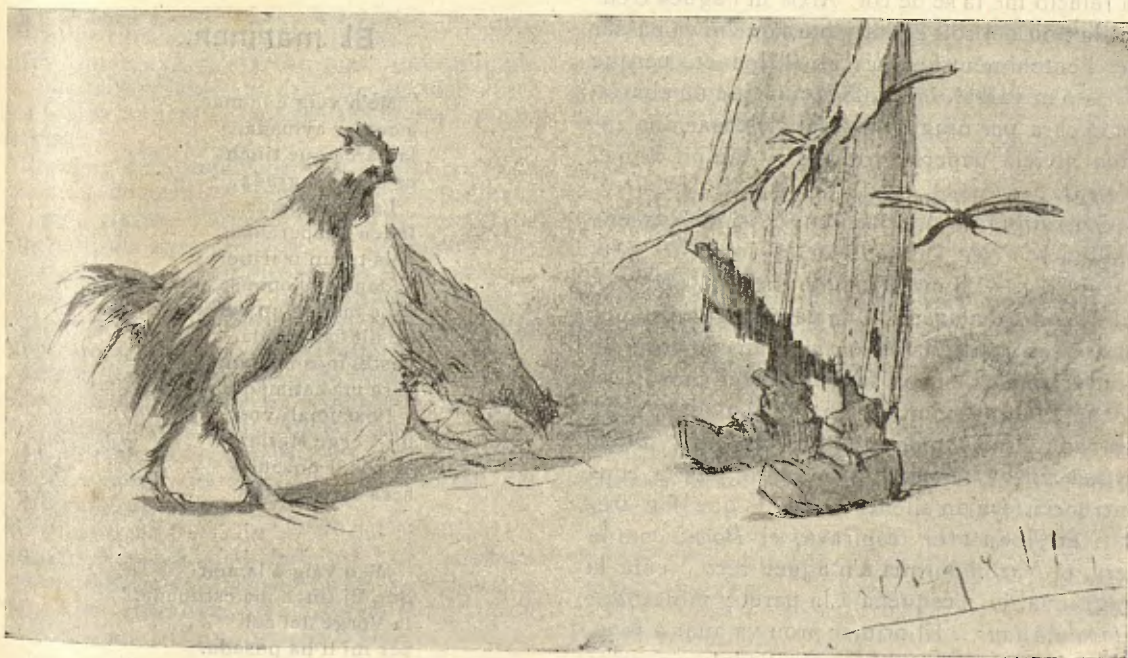
De Madrid també diuhen que'ls Ministres fan la maleta, per anarsen á preparar la nostra regeneració á la voreta del mar, ó sigui, á no fer res; porque mirin qu'ab els anys que fa que'ns diuhen que la preparan, ja podriam havernos regenerat una grossa de vegadas, y desgraciadament...

Aaaah! Un altre!

Vaja, senyors; aixó ja no's pot aguantar més. Un servidor també se'n va: no á Biarritz, ni á Vichy, porque'ls cordons de la meva bossa, gracias si arriban fins á Pedralbes una vegada per las festas anyals, però...

Aaaah! No puch més: estich desesperat. Vaig á tirarme de cap á mar... desde la palanca dels Orientals. Estigan bons y guárdinse de la calor.

JOSEPH PIULA.

LA MOSSA Y LAS GALLINAS (APUNTE INÉDIT PERA UN CUADRO DE M. URGELL.)

Marta Rogent

MELODRAMA CATALÀ EN CUATRE ACTES.

(Fragment inédit)

ACTE II.—ESCENA IV.

DIPUTAT, MISTAYRE, NAFRAT, CAMILO
Y GERTRUDIS

DIPUTAT.—¿Si hi era? Prou... massa. Ni may!

MISTAYRE.—¿Per qué ni may?

DIPUTAT.—Perque has de saber y entendre que'm vaig trobar ab la circumstancia de prestá declaració de tot lo que haviam vist y hasta de lo que no haviam vist.

GERTRUDIS.—Aixó si que no ho entench, perque si per suposició un individu no veu una cosa...

MISTAYRE.—Y es clá, home, si encara ets una criatura, que has d'entendre!

CAMILO.—Peró aquesta es l'hora que ningú sab si va ser aquí dins.

DIPUTAT.—Va ser aquí dins y no va ser á fora.

CAMILO.—Com més va menós us entench.

DIPUTAT.—Calla si pots; ja sabéu que aquesta relació me la sé de cor. Aixís m'hagués trencat la nou del coll el dia y hora que'm va passar per l'enteniment fer *vaca* ab el Joanet, perque ¡Cristo'm valga!, era un bon noy que no abaixava la cara per ningú, disposat á llensar una *andola* ab els papers correctes, y tan pit com el *Nafrat*...

GERTRUDIS.—¿Donchs cóm se va deixar engallinar?

DIPUTAT.—La mateixa noblesa de la persona. El *Borni* el dia avans li havia enmatllevat uns interessos y volia la *revancha*. Van comensar ab bonas y malas, si son tevas ó si son mevas; el Joanet, febrós com no l'havia vist may, pega grapada y se'ns planta dret:—Un got!, crida, aygua fins á vessar... ja'l tenim ple; la concurrencia feya un silenci d'aquells que fan fredat; en Joanet ni respirava, el *Borni* com la cera, el *Nafrat* dormia á'n aquell recó, tenia la migranya, jo d'esquena á la paret y molt *ojo*... *filava* els *daus*... El primer prou va anar á fons, empró'l según... ¡quina espifiada! res se'ns queda al cim .. ¡mala negada!... Treu l'eyna el

Joanet y diu:—Entra, malehida la sanch y l'ànima que t'aguanta!—El *Borni* fum bot, salta la taula y trenca á la dreta, el Joanet radera embestintlo, surt de refiat el xicot y ¡xach!, recargola un singlot, bufa y cau estirat ab un xiribech al ventre que no ha ximullat may més. Miratel, aquí mateix; me sembla que'l veig, atravessat pernas enfora, de modo y manera que la Justicia no'ns vá deixar tancar en tota la nit .. Veus aquí perque dich que va ser á fora y á dins del establiment, sinó que aquest mala espina sempre'm trenca las oracions.

GERTRUDIS.—Mes al *Nafrat* no li convé que sigui dit, perque sembla que rebaixi l'honra de la casa.

NAFRAT.—De l'honra de la casa, els teus *calés* y las meas ganancias no'n tinch per una pipada.

DIPUTAT.—Tu pots dir lo que vulgas y jo't respecto l'*upanió*, empró filant prim no tenim rahó, perque'l *calabra* feya cap dins y cuan se va per justicia el cap conta per tot.

MISTAYRE.—Se conta com convé, perque la Justicia may es infalible, y si no ves.

(Un tiro á fora acaba la escena).

MODEST URGELL.

EL mariner.

Me'n vaig á la mar
á cercar aymada,
la barca que tinch
es barca sagrada.

La guía l'amor,
la feu l'esperansa,
sols té un mariner
sedent de bonansa...

La mar es un cel
de nit estrellada,
l'estel més brillant
será ma estimada.

Poséumali vos,
oh Verge Maria;
si vos li poséu
será estel de día.

M'en vaig á la mar
que hi tinch ma estimada,
la Verge del cel
per mi li ha posada.

CARLOS FERRER CLAVÉ.

PAHISSATJE (APUNTE INÉDIT DE M. URGELL)

Per las Guillerías.

I

(SANT HILARI SACALM.—FONT PICANT.)

Sant Hilari, Sant Hilari,
Font de salut y de vida...

(FRANCISCO PERMANVER)

En un recó de nostra estimada terra catalana, en las estribacions del Montseny, colós de la baixa Catalunya, s'aixecan una interminable serie de montanyas ó turons que fluctúan entre una alsada de 500 á 1.200 metros sobre'l nivell del mar.

Resultan d'aquestas cordilleras poéticas valls creuhadas de rierals y torrenteras embocalladas ab grans masses d'arbres, ab una vegetació exhuberant, un ayre pur y sá, un cel blavós, puríssim, una quietut inmensa sols interrompuda pe'l soroli de l'aygua y la xerrameca dels aucells, coronat tot per un sol vivificador y ab una temperatura agradable al bell mitj del estiu.

Aixó es l'oasis que coneixém á casa nostra ab el nom de las *Guillerías*, y de son rocám brollan els riquíssims manantials medicinals d'ayguas bicarbonatadas sódic-h-cálcich-ferruginosas, que portan la salut als que pateixen del terrible *litiasis úrica*.

Sembla que la Natura ha volgut dolsificar els inmensos dolors dels pobres que pateixen aquesta enfermetat, donantlos la medicina que surt de las entranyas de la terra, al mitj d'un paradís, d'un cuadro inmens d'alegria, contrastant las horas de dolors arrencats pe'ls terribles *cólicos nefríticos*, substituhint las angoixas d'ahir á ciutat ab las alegres canturias dels rossinyols que poblan las riberas del Montsoli, com

volguent dir al malalt:—Reposa, regositjat, animat, beu de la font de la salut, tingas fé y espera, perque la *Fe* y la *Esperansa* entran en molt en la curació aquí d'aquesta crudel malaltia.

La fe, apoyada ab el tractament hidro-mineral, dona ànims al que pren aquestas ayguas, obrintli la esperansa d'una próxima cura, ó al menys la facilitat de passar bé l'hivern, simplificant de bonas á primeras els atachs, ó reduhint sa intensitat.

Per'xó las caras dels concurrents no semblan pas de malalt; alegroys se'ls veu á la font ab el got á la mà apurant la dóssis fins sense sed, passejar ab dalit pera que l'aygua fassi son fet á la fi de tornar á una y altra libació, sempre ab l'idea ficsa d'arrencar d'arrel la penosa malaltia.

Y á fe que hi ajudan molt y molt la tranquil·tat, las emanacions sutilíssimas que aquí's respiran, el clima, agent efícas que vigorisa el cos y aixampla l'esperit en mitj de tanta boscuria, retornant las decaygudas forsas físicas al que ha pujat agobiat de dolor.

Aquestas ayguas foren descubertas á mitjans del sigle XVIII, y la tradició de la Comarca de las Guillerías conta que va ésser un bou qui ensenyá á la Humanitat las propietats activas de ditas ayguas ensajadas per primera vegada pe'l metje de la vila de Sant Hilari, doctor Joseph Gravalosa.

Diu la tradició que en una Masia anomenada de Ficanys ó altra dels encontorns, tenian entre'l bestiar un bou que, ja per efecte dels calors del estiu, ja á causa del molt treball que portava la bestia, devia patir d'una irritació de ronyons, perque feya una orina sanguinosa; en tal estat, l'animal bebia y fins buscava ab deliri l'aygua que d'un reguerot corria pe'l mitj de la bardissa y anava á parar á la riera de Montsoli, riberal

dret, després de sortir d'una penya á pochs passos de dita riera. Va notar el pastor la fat-lera del bou y que ab el consúm de dita aygua millorava cada jorn, fins que al poch temps d'usarla restá curat del tot, ab admiració de la gent senzilla que habitava las masias de la encontrada.

Aixís com á la Gleva un bou trobá la Verge amagada, y á Puiglagulla (Guillerías) part de Vich) uns lleons feren altre tant, donant la salut de l'ànima als fidels, aquí un bou fou el designat per la Providencia, fentne experiència en sa propia salut, de donar á conèixer que dintre d'aquella penya hi havia la medicina pera curar una malura que ha afligit y afligeix á la Humanitat desde'ls temps més antichs y que sols al·liavan ab la *talla*, cruentíssima operació.

Desde allavoras va veurers clarament, y la experiència ho ensenyá, que ab el consúm de

ditas ayguas se podian obtindre curacions prodigiosas de *litis* *urica*, que desapareix la sorra que infesta els ronyons y que l'anèmia y altres malalties discrásicas se curavan aviat y radicalment ab l'ús continuat de ditas ayguas.

Per'xó podém exclamar com el poeta:

*Sant Hilari, Sant Hilari,
Font de salut y de vida...*

Además d'esser Sant Hilari rica per sa estació hidro mineral, ho son las Guillerías per sos recorts històrichs. ¿Qui, al recorrer aquestas encontradas, no veu encarnada la poesia del immortal «Trovador del Montserrat?» ¿Qui no recorda la popular llegenda que s'ha vist representar á milers de vegadas en nostres escenaris? ¿En quin poblet de l'alta Catalunya, junt ab el trich-trach del bressol, no se sent la veu de la mare cantorejant aquella estrofa *Las ninetas ploran, ploran de tristor...*?

A la revolta d'algún camí sempre sembla que ha de trobarshi la noble figura de *Don Joan de Serrallonga*; ó bé baixant per una dressera oviar de lluny la farrenya fesomia del *Fadri de Sau* al front de tota la patuleya, ó bé amagats per falgueras y ginesteras, als de la barretina vermella càurer de cop y volta sobre un pelotó de soldats del Governador de Vich.

No hi há dubte que en el atapahit y enmarenyat dels boscos de las Guillerías, cuan la lluyta entre Narros y Cadells, aquestas serraladas foren regadas ab la sanch dels nostres avis que com braus se batian pe'ls furs, las llibertats y franquicias del poble catalá.

Aquí s'aixecá la bandera y comensá aquella protesta que tenia d'ensangrentar la nostra terra en la revolta contra'l govern del Comte-Duch d'Olivares, el tristement célebre tastaferro y gos de presa de Felip IV, que Deu lo tingui allá ahont vulgui.

Si l'estada á Sant Hilari es profitosa pe'l malt, no es menys interessant pe'l senzill excursionista y distreta pera qui reuneixi abduas cosas á la vegada.

Desde la població se fan bonicas excursions á Viladrau, Santa Coloma, al castell de Montsolí, al vell Montseny; passejadas á la roca d'en Pla y á Arbucias; fontadas á la Font-vella, la dels Arts, la Ubaga, las Serras; enfiladas cap als cims de la Gavarra, Sant Miquel, la Guilleria, ó devalladas fins al Ter, visitant la Mare de Deu del Coll al fer via vers Susqueda y Carós.

Qui per son vehinat á la Font-picant visqui algran hotel Martin, lo primer dels hotels dels balnearis de Catalunya, no li manca tampoch distracció y esplayament. Tot xano-xano las pot empendre al pont y moli de Montsolí, riberejant la riera y passant per la capella de dit nom; internarse bosch endintre al costat del canal fent el retorn per la carretera; si no li manca el dalit, per darrera'l moli, montanya amunt, surt á la

UN CARRER DE POBLE (Apunte inédit de M. Urgell.)

TRISTOR (APUNTE INÉDIT DE M. URGELL.)

Masia rústica que'ls *ayguistas* anomenen *A cal oncle*, enfront del hotel, ab vistas á la font de Sant Joseph, ó bé per pahir l'aygua, á peu pla, sempre á la vora del riu, baixá el passeig de la mina, ahont brollan las fonts de Santa Teresa y Sant Joan, passá un rústich pont, visitar la parroquia arribant fins al llach y cascata; si encara las camas no li diuhen prou, per baix de la cascata s'interna pe'l *camí dels enamorats*, després de tornar á passar el riu per altre pintoresch pont de tronchs, acompanyant l'aygua fins á trobar el cami carreter que porta á la fàbrica de serrar fusta, ahont hi há la turbina ab el *dinamo* que fabrica la llum eléctrica pera l'Hotel.

Tant el *camí de la mina*, com el *dels enamorats* son bonicoys, al extrém que'l sol no traspasa la xarxa ombradissa que fan els arbres y bardissas, y de frescals no cal parlarne.

A la tarde, cap al tart, se puja al manso Ficanys, conegut per tothóm pe'l sobre-nom de *A cal l'avi*. Aquesta passejada se pot fer per tres ó quatre punts distints, totsells poétichs, alegres y sempre al mitj d'immensa boscuria. Per devant de la capella del Hotel, el cami, bastant ample, va cercant las revoltas de la montanya y tot d'una, al fons del bosch, per una escala de tronchs, se guanya'l torrent passat un petit pont, trobantse en lo que'ns contá l'immortal Clavé en sas «Flors de Maig», *un saló en mitj la espessura, ab catifes de verdura y un sofà de tronchs de faig, lloch agrest*, ahont el malaguanyat poeta don Victor Balaguer enguany hi passava horas enteras entregat á la lectura, y el mestre escenograf, el gran Soler y Rovirosa, arrencava ab el llapis cuadros de verdura, que després aplaudiam ab fició en nostres escenaris.

Desde la plasseta, pe'l dret, se puja á *cal avi* y millor s'agafa el cami de la esquerra, de pen- dent suau, entre castanyers, fins trobar la font

Ficanys y d'allí ab quatre salts s'es á la Masia.

La baixada se pot fer per diferents vias: pe'l dret, un viarany massa escabrós que surt enfront de la Font-pícant; per un cami de carros, darrera la Masia, obert al mitj d'un bosch de castanyers retornan á la plasseta de las escalas, pe'l dret devant la casa, ensotantse vers al fons del torrent, cami que'n diuhen de la *manigua* per ésser d'exuberant y selvatge vegetació, un bon xich humit, per la rahó de que'l sol no hi té res que véurer, tanta es sa frondositat, y per ultim, desde *á cal avi*, pujant á la carena de la serra, un cami de matxos, també pe'l bosch, porta fins á Sant Hilari, passant per la torre del senyor Pallejá, una especie de fortalesa que'l dia que tornin els carlins á la montanya no deixaran d'aprofitarla.

Altras excursions poden ferse á las masias Soler, Borrell, la Gambada, la torre Villavechia, las Illas, el moli de baix, etc., etc., de las que'ns ocuparem en altre número.

R. FRANQUEZA Y COMAS.

24 Juliol de 1901.

Poesía Aranesa.

Daureix aquera boca pulideta
que te vuy he un punet
atau, com se's badesse una floreta.
Jo hi atraparé era meu, ma gojateta
en tot puná ta bet.

¿Me vos torná et punet fio ta pulida?
Jo't tornaré era meu.
Mes, que'n será més doça, qu'ey en vida
ma pobr'ánima qu'ere enmalantida
é s'ey guarida leu.

JOSEPH SANDARÁN.

Vall d'Arán, 1901.

El toch d'Angelus.

Tot dorm, tot calla encara... La rústega masia qu'enllà devant del bosch s'aixeca, està fosca y silenciosa... Las ombras ho omplen tot, els boscos y la plana, las vessanas de conreu, els sembrats y els turons aspres... Mes enllà, cap al cantó d'Orient, comensa á veures una feble resplandor; els grills y las granotas cantan encara; sento la flayre dolça de romanins y flors boscanas que ix del bosch barrejada ab l'olor penetrant de la resina; un ayret suau y fresch fa rondinar cansons als salcers y als canyars...

Tot dorm encara, y el meu esperit vetllant, gosa de l'encis d'aquest dols somni. En el poble rónech que en un reconet de la vall jau cubert de boyra, res dona senyal de vida... mes, no, hi há algú que vetlla... Del vell cloquer de la románica capella de negrosas parets, n'ha eixit un só suau y melangiós, qu'ha retrunyit dolsament per tota la vall... El toch de l'Angelus, el salut, el prech que al cel aixeca l'home al despertar-se. ¡Qué dolsos ressonan els tons de la campana dins de l'ànima del que creu y espera, y qué bé lligan ab l'encis de misteri y vaga poesia de que tot s'ompla en aquesta hora sublim!...

Els estels s'amagan poch á poch y els grills ja van callant. El cel y la terra semblan desfer ab recansa l'estreta abraçada en que s'han confós mentres la nit passava; com fruyt de sos amors, l'aubada es nada.

M'ha semblat sentir piular uns aucells desvetllantse, l'alosa canta ja. ¡Canta, canta també tu, dolça campana! Desperta els cors dels mortals fentloshi entonar hymnes á Deu, al treball, al amor; sentirá Deu aqueixos cants, y els teus sons plens d'armonia?... ben segur que si; Ell donará pau al esperit, consols inmensos á n'els que en Ell esperan.

PAU DE RAHONA.

Sabadell, 1901.

A plé sol.

Las cigalas xardorosas
cantavan plenas de llum,
cantavan per las hortas silenciosas
amaradas de sol y de perfum.
Cantavan pe'l repós del bell mitj-dia
l'esllanguiment dels arbres desmayats,
y la boyra aixamplantse s'extenia
camí del bosch, per sobre dels sembrats.
Y'ls batedors y'ls bous á baix á l'era
estarrufant las garbas soleyadas,
y las mossas cantant escabelladas,
y las ocas xisclant al seu darrera.
Y un frisament de vida magestuosa
extés de cap á cap de la planura,
y l'horitzó esplendent, ple de ventura
ab un riure seré de dona hermosa!...

JOAN M. GUASCH.

CONCERT D'EUTERPE.

Notable com tots va resultar el quart concert matinal celebrat pe'l Chor «Euterpe de Clavé» el día de Sant Jaume.

El programa era escullidíssim de debó, figuranthi els noms dels eminents músichs Clavé, Gounod, Guy Flotow, Michaelis, Ribera, Massanet y Goula.

Una de las pessas que més despertaren l'entussiasme del públich va ser la hermosa *Marseliesa*, que degut á una indisposició repentina no pogué cantar nostre benvolgut amic l'aplaudí baix senyor Banquells. Un individu del Chor va substituirlo, guanyantse una falaguera y llarga ovació pe'l sentiment que va posarhi.

També formava part del programa la inspirada marinesca del senyor Goula (pare) *Tirant l'art*. La casualitat va fer que pogués escoltar la seva obra, rebent al acabar-se xardorosas mostres de simpatia, tornantse l'entussiasme un verdader deliri cuan al repetir-se, á prech del públich, la dirigí personalment.

Igualment va ser distingit ab forts picaments de mans el senyor Cantarell, qui ab molt carinyo cantá el *solo* d'aquella simpática nota de mar.

Además de las anomenadas composicions, foren repetidas la *Patrulla Turca*, *Gloria á Espanya*, *Herodiada* y el rigo-dón los *Nets dels Almogàvers*.

Pe'l vinent concert (día de la Mare de Deu d'Agost) s'anuncian dos estrenos, un d'ells probablement degut al aplaudit director del Chor senyor Rafart.

Ja'n parlaré

Del resultat del concert que l'*Orfó Catalá* va donar el diumenge ultim en el teatro de Novedats, ens n'ocuparém en el vinent número.

NOVETATS

Dijous passat, ab la xamosa comedia *Los gansos del Capitolio*, va despedirse del nostre públich la companyia de la Comedia de Madrid. La nit avans havia tingut lloch el benefici de la senyora Pino, qui estrená una obreta lleugera d'en Benavente, titulada *Sin querer*, que no desagradá, puig l'assumpto es simpátich y además la senyora Pino y els senyors Rubio y La Riba la interpretaren ab justesa.

La genial Vitaliani debutá en aquest teatro el dissapte passat en unió de la mateixa companyia que portava en sa última estada cuaresmal entre nosaltres. No cal que consigném la satisfacció que sentím de reveure á n'aqueix estol d'artistas de conciencia capitanejats per la simpática actriu que'ns feu fruhir novament els fruyts de son talent exquisit y gens vulgar ab l'obra de Giocosa, *Come le foglie*, que ja coneixíam, però que proporciona sempre ocasions á

l'artista de posar á prova sas hermosas condicions de gran disense y d'eminent creadora.

Ella, la Campi, en Carlo Duse, en Sainati y en Rizotto estigueren justos com l'altra vegada, naturals y espontanis en sos rôles.

Rebin tots nostra més afectuosa benvinguda.

LE CARAMBOLE DELL'AMORE,
de A. Valabregue y M. Hennequin.

En essencia, tots els *vaudevilles* son iguals. Tots tenen la mateixa frivolitat y tots tendeixen á convertir el teatro en una insubstantial parodia de la vida. Allá no hi cerquéu sinceritat d'observació ni sinceritat de sentiments. L'autor de *vaudevilles* se converteix conscientment en caricaturista y en prestidigitador: procura fer riure ab exageracions inverossímils y sorprendrer ab preparats efectes il·lògics.

S'alsa'l teló y vos trobéu ab una colla de figuras que's bellugan y parlan com putxinellis, qu'entran y surten y cridan y's pegan sense solta ni volta, tot per distréurer al espectador bon minyó que comensa á deixar-se enganyar ab un somris d'indulgencia al mitj dels llabis. No vos en adonéu que ja está feta la trampa y preparat el joch.—Ara bé'l bó—pensa tothóm. Y efectivament, després de la exposició inverossímil comensa l'enredo inverossímil. Totas aquelles figuras de cartró acaban de perdre la poca solta que'ls hi quedava y, renoy alashoras! Es un daltabaix de crits y cops y sustos. Tots els ventruts bons minyons de la platea comensan á riure que fa pena... Y un s'imagina al prestidigitador somrient, ab la seva vareta mágica, anant y venint entre bastidors... L'obra s'ha salvat! Un gran écsit! Un bon negoci per l'empresari!... Y arriba'l desenllás forsat y tot queda com una bassa d'oli perque l'espectador rialler no passi pena per cap personatge de l'obra... Veritablement el *vaudeville* es el veritable art. Sense el *vaudeville*

ens tindríam de pegar un tiro per no fer de plorangers tota la vida.

Cuan l'autor es inginyós y ensopega l'assumpto, encara's pot transigir ab el género. Alashoras ens trobém ab un diálech guspirejant, ab situacions ben preparadas y ab veritables caricaturas. Cuan l'autor es inginyós y ensopega l'assumpto, á voltas el *vaudeville* s'acosta á la comedia de costums y's torna superficialment satírich y's fa soportable. Però Deu nos enguard, cuan l'autor no l'endevina...! Es cuestió de deixar el teatro més que depressa per lliurarse d'un mal de cap de mil dimonis.

Encara qu'en Valabregue y l'Hennequin l'han encertada varias vegadas, en *Le carambole dell'amore* s'han equivocat de mitj á mitj. L'obra estrenada dilluns á Barcelona té pocas cualitats á cambi de molts defectes. Y com ja he presentat generalment els imperdonables vicis de que, al meu entendre, adoleix el *vaudeville*, no vull entretenir-me en analisar *Le carambole dell'amore*. Es un'altra obra adonada d'aquest género.

La execució... ¿qué'n dirém de la execució? Obras com la que va representarse dilluns quadrarian millor á una companyia parisenca que á la de la senyora Vitaliani. A pesar de tot, els actors varen estar discrets...

Y ara demano: ¿quina necessitat té la companyia italiana d'enredarse ab aquestas comedias que no poden proporcionarli cap gloria? ¿No té en el seu repertori nou altras obras millors? Donchs ¿per qué comensar la serie dels estrenos ab aquesta *Carambole* dels meus pecats? Si la Vitaliani pretén atreure al públich permeti que li digui qu'está equivocada: aquestas obras resultan exóticas entre nosaltres y fins els panxa-contents las troban *sosas*. Y adverteixi que no dels panxa-contents ha de refiarse; el seu públich es ben distint...

Aixó deixant apart que causa extranyesa veure aquella

MARINA (APUNTE INÉDIT DE M. URGELL.)

companyia tan ben arrodonida, tan capassa d'interpretar las grans produccions artísticas modernes, entretinguda en fer passar una estona á quatre satisfets obtusos.

P. CREHUET.

TÍVOLI

Alternant ab las representacions de las sarsuelas del repertori cómic, s'han fet varias exhibicions d'unas *Focas* hàbilment ensenyadas que en la nit de sa primera aparició deixaren al públich admirat ab els prodigis qu'executaren baix el domini de la simpática domesticadora russa Mlle. Dannaff, quin treball dificilíssim s'ha vist coronat per l'ècsit.

Tractantse de menudas intel·ligencias tan rudimentaries com las de aquells animalets nascuts en plena fredor Polar y quina educació es susceptible de molts llastimosos contratemps, resulta veritablement un espectacle nou y digne d'ésser vist. No ressenyarém els variats exercicis qu'executan las *Focas* per ésser tots prou interessants y dignes del millor elogi; únicament dirém que, en gracia á la novetat del espectacle, lo que ha de procurar la empresa, fins en profit propi, es allargar el termini d'aquesta notable exhibició.

* * * Avuy tindrà lloch l'estreno de la sarsuela *El barón de Framboisy*.

SOCIETATS

En el «Centro Lliberal Monárquich» del districte seté, diumenge passat s'hi representá el melodrama *La portera de la fábrica*, que va obtenir una interpretació ajustada. El públich va sortirne complascut.

La Societat «La Nova llealtat Martinense» va celebrar el dia de Sant Jaume la festa major d'aquella barriada (Fuerte Pio). La nit avans els aficionats de la Societat, junt ab las tiples senyoretas Perejamo, Callis, Palmada y senyora León, posaren en escena las sarsueletas *Campanero y Sacristán*, *La alegría de la Huerta* y *El Santo de la Isidra*, quinas obras varen ésser executadas ab tot el carinyo possible. Els coros molt desiguals en la primera sarsuela, però en las altres molt bé.

Els dias 25, 26 y 27 se celebraren grans balls. La sala de la Societat estava alfombrada y adornada pe'l senyor Viñals, y el programa corregué á càrrech de la renombrada orquesta «Els Tranquils».

En el «Cassino Colón» de Sant Martí, dissapte passat s'hi representaren las sarsuelas del género lleuger *La caza del oso*, *La Verbena de la Paloma* y *La Viejecita*, per la companyia que dirigeixen els senyors Roselló y Mariages. La interpretació anà bastant ajustada, especialment per part de la senyora Vila. El senyor Barrionuevo, en son paper de *Julián* de la segona sarsueleta, no va sostenir-se á la altura que hauria sigut de desitjar.

Cinch decoracions s'estrenaren, pintadas totes pe'l director senyor Roselló: varen ésser molt aplaudidas.

Diumenge passat, en la Societat «Berenguer», s'hi representaren las pessas catalanas *Indicis*, *La tornada d'en Titó* y la castellana *Picio*, *Adan y Companyia*, que obtingueren un bon desempenyo per part de tots sos intérpretes.

Dita societat prepara pe'l vinent mes d'Agost varis balls extraordinaris y una representació de la llegenda dramática d'Echegaray *En el seno de la muerte*.

Nostres folletins.

Ab el present número repartim á nostres favoreixedors, com á regalo, el *plech vuytè* de la hermosa novela premiada en nostre primer Certamen Literari-Musical

EL PAS DE LA MORT

ilustrada ab dibuixos d'en Ricard Opisso, y el *selè plech de vuyt planas* del drama de gran ècsit

RIU AVALL

original d'en Rovira y Serra, estrenat en el Teatro de Novedats la vetlla del 20 d'Abril del present any.

La «Societat Melancolífuga Barcelonesa» convoca á concurs á tots els *poetas y prosistas* pera redactar el Cartell de temas y premis del Certamen que celebrará enguany.

La convocatoria se troba de manifest en nostra Redacció, y pera més antecedents y datos poden dirigir-se els interessats en el local de la Societat, Portaferrixa, 13, principal.

L'altre dia, al sortir d'un judici oral un advocat y un procurador, varen anar á garrotada seca. Un municipal els va portar á curarse els xiribechs á una mateixa farmacia y allà's varen tornar á escómètrr sense fer cas de la amabilitat del apotecari que'ls oferia l'árnica.

¡Quín exemple més regenerador!

Un periódich de Madrit, *El Siglo Futuro* (que ja es del sigle passat), proposa que s'organisi una pelegrinació á Saragossa en desagravi dels darrers successos.

Enteniment, germá, que la cosa está que bufa y més val moderació que excitar las passions.

Els coros catalans de Clavé han sigut objecte á Valladolid de grans atencions per part de las autoritats y del poble que'ls victorejaba.

Siga com vulga, una demostració pública aixís d'entusiasme envers els representants de la nostra classe obrera instruída que ab tot y cofar la vermella barretina de la terra no ha produhit cap demostració desagradable, sempre es un motiu de joia pera Catalunya.

Serán ó no serán catalanistas els individus que forman els Coros de Clavé, més lo cert es qu'ells han passejat triomfants en terra castellana l'emblema catalá que al fi y al cap ha sigut objecte de xardorosas manifestacions d'entusiasme per part dels castellans.

Bé es vritat que'ls nostres coristas, per delicadesa, han tingut de cridar «¡Visca Espanya!», però ho han cridat ostentant la barretina; en cambi els de Valladolid també han

crídat «¡Visca Catalunya!», y trobém qu'es aquest un medi ben ostensiu de fer catalanisme sense presió, per la via de la conquesta de sentiments y de voluntats que tant ens convé.

Vinga d'ahont vinga el crit de «¡Visca Catalunya!» sempre ressona bé á nostras aurellas.

Hem rebut la IX de las cansons catalanas que formant part del «Cansoner Popular» se publican ab tanta acceptació de tots els aymants de las tonadas vellas de la terra. Aquesta darrera cansó's titula *Los romeus*, y com totes se ven á 10 céntims en el dipòsit de la Rambla de Sant Joseph, número 11.

Es molt curiós lo que passa á Espanya ab aquets polítics á la madrilena que han de fer la felicitat del país... ó dels amichs.

L'altre día, com vostés haurán sapigut, varen fer Ministre de la Governació al senyor don Alfons González, fill del seu pare que ja ho havia sigut.

Y com que'l senyor González (fill), avans de arribar á un lloch tan alt, havia pertenescut al simpátich Cos de Telégrafos... ¡quina té'n fa al ésser nombrat Ministre?

Donchs firmar una munió d'ascensos entre'ls empleats d'aquest Cos.

Per suposat, pagant la nómina la Nació

Nosaltres, el día que'ns fassin Ministres (que també hi arribarém), apujarém de sou y de grau á tots els periodistas... S'entén, si l'Estat s'encarrega de pagarlos, que lo que's de la nostra butxaca... farém com el senyor González.

Molt es firmar l'aument de categoria.

Ara sí que no haurém de tenir por de que'ls inglesos pugan apoderarse de las Balears.

En Weyler está estudiant tres ó quatre plans de defensa d'aquellas Islas, però entre tant las escuadras británicas no las deixan d'ull.

S'hi fan sondatjes, se treuhen apuntes topogràfichs, s'hi efectúan desembarchs inglesos, hi tenen lloch simulacros d'atachs, etc., etc.

Y tot aixó ab un desvergonyiment desesperador per part dels futurs taruguistas y una calma aterradora per part del govern espanyol.

El trist exemple de Cuba, Filipinas y Puerto-Rico's veu que no ha lograt treure la son de las aurellas d'aquesta colla de polítics que sols pensan en fer frases y descuidan lo fer barcos.

Y desenganyintse tots; mentres Espanya no figuri com á potencia naval, tothóm ne farà'l bon lesús.

Y si no'ns prenen més es porque'ns tenen llástima. No per por.

Vivim de benevolencia. ¡Quina vergonya pe'ls nostres homes d'Estat!

CATALUNYA ARTISTICA se ven á París, Boulevard Montmartre, Kiosque núm. 50, de Mme. Scheneider.

AVÍS IMPORTANT

CATALUNYA ARTÍSTICA comensará aviat la publicació, en forma de folletí encuadernable, del grandió poema del eminent poeta, mestre en Gay Saber, *Mossén Jacinto Verdaguer*

CANIGÓ

joya de la nostra literatura, quina primera edició catalana està agotada.

La publicació la oferirém á nostres volguts favoreixedors ab tot el luxe possible. Retrato y firma autògrafa del autor, paper superior y gravats artistichs, y la completarém ab unas magníficas cobertas pera sa encuadernació.

ENTRETENIMENTS

La meua criada.

XARADA

Llucia's deya; vaig portarla d'un poble de tres-cuart mort y ella'm va portar la sort tan bon punt vaig colocalarla. No está pas per alabarla, pro encara no feya un día que á casa según tenia ja la sort me vingué á veure porque aquell dia vaig treure... deu rals á la lotería.

Més tart, del café sortint vaig trobá un tresor curiós; era un murrió de gos del regnat de Felip quint. — Si acás aixó va seguint, vaig dirme, y *cuart* sort s'empenya protegirme, hauré d'estrenye l'amistat ab tal *tarrós*; — y aixís pensant, á l'arrós me vaig trobá... ¡una espardenya!

No sé si ha begut molt *hu* ó'l tres-girat li han tirat que un xicot qu'era soldat á *total* se la va endú. Encar que'l dirho es molt dú, de tres casa s'emportá tot lo que li va agradá. Y ara dich ¡mala negada! val més que tení criada... ¡teni una torra á Sarriá!

J. STARAMSA,

Solució al del número passat.

Xarada: Ca-na-lla.

Fidel Giró, impresor.—Carrer Valencia. 311, Barcelona.

CATALUNYA ARTISTICA

SETMANARI IL·LUSTRAT de Literatura, Arts y Teatros.

Redacció y Administració: — Raurich, 20, principal. — (Hi ha bussó á la porta.)

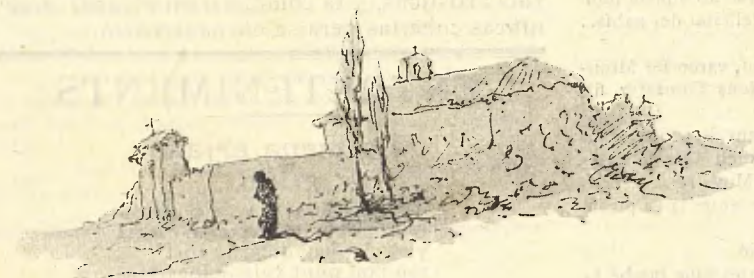
DIRECTOR: J. AYNÉ RABELL. — ADMINISTRADOR: BARTOMEU LLURÓ

12 planas de text degut als millors prosistas, poetas y crítichs regionals. — 4 de novela ilustrada.

8 de folletí dramátich. — Grabats y dibuixos de notables artistas.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: BARCELONA, trimestre 2 pessetas. — FORA, mitj any 4 pessetas.

EXTRANGER un any 12 franchs. — NÚMERO CORRENT, 15 céntims. — NÚMERO ATRASSAT, 20 céntims

Urgell

